

Nr 90.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning väckt motion angående utredning av lantbrukets lärlingsfråga.

(2:a avd)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 144, av herr *Gustafson* i Dädesjö *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om snar utredning av lantbrukets lärlingsfråga med vidtagande av de åtgärder, som därav kunna för-
anledas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

I fråga om yrkesundervisningen ha under senare år väckts flera motioner i syfte att åstadkomma vissa reformer. Vid innevarande riksdag har till behandling förelegat — förutom nu ifrågavarande motion — de likalydande motionerna I: 145 av herr *Sam Larsson m. fl.* och II: 260 av herr *G. Andersson* i Rasjön *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande vårt undervisningsväsen i främsta rummet med avseende på, utom annat, behovet av en utvidgad yrkesundervisning inom skilda fack och den lämpligaste organisationen av denna.

Statsutskottet har i utlåtande (nr 8 p. 141) över sistberörda båda motioner anfört bland annat följande.

»Erinras må, att den fråga, som av motionerna att döma för motionärerna framstått såsom den centrala och för ögonblicket mest trängande, nämligen främjandet av yrkesundervisningen, varit och är föremål för statsmakternas särskilda uppmärksamhet. Åtskilliga utredningar pågå på området.

Frågan om förbättrande av den nu bristfälligt ordnade utbildningen av lärare för yrkesundervisningen utredes sålunda inom ecklesiastikdepartementet av 1936 års *yrkesskolsakkunniga*, vilka ännu icke avgivit förslag i ämnet. *Verkstadsskoleutredningen* är inom samma departement sysselsatt med utredning av vissa frågor rörande verkstadsskolorna för arbetslös ungdom, vilken uppgift enligt de för dessa sakkunniga meddelade direktiven vidgar sig till en allmän översyn över stora delar av vårt yrkesundervisningsväsende. De sakkunniga hava sålunda att undersöka, huruvida icke ifrågavarande verkstadsskolor skola kunna infogas i det nuvarande skolsystemet såsom en ny kategori av yrkesutbildningsantalter med uppgift att tjänstgöra såsom centrala verkstadsskolor för större områden. Av punkten 188

i årets åttonde huvudtitel framgår, att de sakkunniga, som ännu icke avslutat sitt arbete, i en skrivelse framhållit, att berörda spörsmål måste bedömas med hänsyn jämväl till de för den uppväxande ungdomen redan befintliga möjligheterna att förvärva yrkesutbildning inom det område, som en central verkstadsskola skulle avse att i första hand betjäna, och de sakkunniga hava därför framlagt vissa förslag i syfte att, då förslag framkomma om inrättande av kommunal anstalt för yrkesundervisning, bereda möjligheter till en mer ingående prövning av frågan om lämpligheten av att sådan anstalt inrättas. Inom socialdepartementet pågår en utredning — *rationaliseringsutredningen* — med huvudsyfte att klargöra, på vilket sätt samhället och medborgarna lättast skola kunna anpassa sig efter det nya läge, som skapas genom rationalisering och driftnedläggelser inom industrien, vilka icke äro blott tillfälliga, ett spörsmål, som ingår som ett led i det problemkomplex, varom här är fråga. Frågan om utbildnings- och anställningsförhållandena inom det husliga arbetet är föremål för den inom socialdepartementet arbetande *hembiträdesutredningens* uppmärksamhet. Dessa sakkunniga hava redan avgivit förslag rörande vissa delar av det dem anförtrodda utredningsuppdraget. Inom jordbruksdepartementet har *1936 års lantbruksundervisningskommitté* nyligen avslutat sitt arbete och avlämnat betänkande med förslag angående den fasta lantbruksundervisningens ordnande (statens offentliga utredningar 1937: 33). Denna kommitte har haft som direktiv att undersöka frågan om beredande av yrkesutbildning åt den manliga och kvinnliga ungdom, som söker sitt uppehälle vid jordbruket, och att i samband därmed också uppmärksamma frågan om en för ändamålet lämpad lärarutbildning. Inom handelsdepartementet hava *1936 års hantverkssakkunniga* arbetat med utredning av frågorna om organiserandet av lärlingsutbildningen inom hantverket och ordnandet av den högre yrkesundervisningen inom hantverket. Därjämte ingår i de sakkunnigas uppdrag att i samband med utredningen rörande lärlingsutbildningen taga under övervägande eventuella utvägar att utöver nu till buds stående möjligheter bereda arbetslös ungdom utbildning till hantverkare. De sakkunniga hava redan avgivit förslag rörande vissa delar av de spörsmål, vilkas utredning de sålunda hava om hand.

Utskottet, som delar motionärernas uppfattning om att den nuvarande anordningen av yrkesutbildningen lämnar mycket övrigt att önska — en uppfattning, som också bestyrkes genom det stora antalet på området redan pågående utredningar — finner det angeläget, att effektiva åtgärder, innefattande jämväl anordningar för en planmässig orientering av ungdomen till lämpliga yrkesbanor, vidtagas för att bereda ungdomen möjligheter till en för olika verksamhetsområden lämpad yrkesutbildning. De på området redan arbetande sakkunnigberedningarna torde icke kunna undgå att inom ramen för de för dem gällande utredningsdirektiven beakta de positiva uppslag, som i detta hänseende lämnats av motionärerna. Med hänsyn härtill finner utskottet det knappast behövt att riksdagen i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande dessa frågor. Utskottet vill emellertid som ett självklart önskemål framhålla vikten av att efter avslutandet av de utredningar, som pågå inom skilda delar av förevarande utbildningsområde, en översyn av de framställda förslagen kommer till stånd i syfte att samordna och enhetliggöra förslagen. Vad nu anförts gäller jämväl de förslag som redan äro föremål för myndigheternas och Kungl. Maj:ts prövning.»

Statsutskottets hemställan, att motionerna ifråga måtte anses besvarade med vad utskottet sålunda anfört, har vunnit riksdagens godkännande.

Rådande svårigheter inom jordbruket att erhålla duglig och tillräcklig arbetskraft, måhända mest framträdande vid de mindre och medelstora brukningsdelarna, äro säkerligen beroende av ett flertal samverkande förhållanden. Till icke ringa del torde de sammanhånga med att jordbruket — i motsats till exempelvis hantverk, industri och handel — saknar ordnade utbildningsmöjligheter för blivande jordbruksarbetare. Dessas fallenhet och håg för jordbruket får sålunda icke den utbildning och uppmuntran, som torde kunna åstadkommas genom en bättre ordnad rekrytering. Bristande förtrogenhet med de många olika sysslor, vilka möta inom jordbruket och vilka numera till följd av fortgående rationalisering och maskinisering ställa krav på yrkeskompetens i helt annan grad än tillförne, verkar också förklarligt nog återhållande på de uppväxande ungdomarna inför valet att där söka sin utkomst. Av mången torde ock jordbruksarbetet underskattas och tillgripas, först sedan andra utkomstvägar visat sig stängda.

Enligt utskottets mening är en ändamålsenlig och tidsenlig lösning av den i föreliggande motion framförda lantbrukets lärlingsfråga av betydelse såsom ett led i de åtgärder, vilka visa sig alltmera trängande för jordbruksnäringens vidmakthållande och utveckling. De utredningar, som under senare år verkstälts i och för reformering av den lägre lantbruksundervisningen, ha såsom motionärerna påpeka icke omfattat lärlingsfrågan. Visserligen förbiser utskottet icke, att vissa anordningar äro träffade för utbildning till sådana lantbruksgöromål som skötseln av nötkreatur och svin. Men motionärerna anse med rätta, att det här gäller icke en isolerad jordbruksfråga utan strävandena över huvud taget att åstadkomma en planmässig och förbättrad yrkesutbildning i allmänhet, därvid jordbruket bör betraktas som jämställt och likvärdigt med övriga yrken.

De synpunkter i övrigt på frågan om ordnande av yrkesutbildningen inom jordbruket, vilka motionärerna andragit, synas utskottet ävenledes kunna vara vägledande. Utan att närmare ingå härpå eller föregripa en allsidig utredning i ämnet har utskottet för denna utbildning tänkt sig, att förebildliga jordbruk av olika storleksordning med kompetenta och intresserade innehavare skulle utväljas i erforderligt antal och spridda över landet. På dessa lärlingsgårdar skulle de, som vilja utbilda sig till jordbruksarbetare, kunna i praktiken utföra förekommande göromål under ett par års tid och i anslutning därtill beredas viss handledning och undervisning, allt under vederbörlig planläggning och kontroll. Även andra anordningar kunna ifrågakomma och böra närmare övervägas vid den utredning, som utskottet finner vara påkallad.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

Jordbruksutskottets utlåtande Nr 90.

att riksdagen i anledning av motionen II: 144 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande lantbrukets lärlingsfråga samt vidtaga de åtgärder, som därav kunna föränledas.

Stockholm den 24 maj 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 89.

Reservation

av herr *Carlström*.
